

«ВІН ОЗИРНУТИСЯ БОЯВСЯ...»

Женя Белькевич - 6 років.

Зара з - робітниця.

Я запам'ятала... Я була зовсім маленька, але я все запам'ятала...

Червень сорок першого року...

Останнє, що я запам'ятала з мирного життя – казку, мама читала її на ніч. Мою улюблену – про Золоту рибку. Я завжди в Золотої рибки теж що-небудь просила: «Золота рибко... Дорогенька Золота рибко...» І сестричка просила. Вона просила інакше: «Щучим велінням, моїм хотінням...». Хотіли, щоб ми поїхали на літо до бабусі і щоб тато з нами поїхав. Він такий веселий...

Вранці прокинулася від страху... Від якихось не-
знайомих звуків...

Мама з татом думали, що ми спимо, а я лежала поряд із сестричкою і прикидалася, що сплю. Бачила: тато довго цілав маму, цілав обличчя, руки, а я дивувалася, що ніколи раніше він так її не цілав. У двір вони вийшли, тримаючись за руки, я підскочила до вікна – мама повисла в тата на шиї й не

відпускала його. Він відірвав її від себе й побіг, вона наздогнала й знову не пускає і щось кричить. Тоді я теж закричала: «Тату! Тату!»

Прокинулися сестричка та братик Вася, сестричка дивиться, що я плачу, й вона закричала: «Тату!» Вискочили ми всі на ганок: «Тату!!» Батько побачив нас і, як зараз пам'ятаю, охопив голову руками й пішов, навіть побіг. Він озирнутися боявся...

Сонце світило мені в обличчя. Так тепло... І тепер не віриться, що мій батько того ранку йшов на війну. Я була зовсім маленька, але, здається мені, я розуміла, що бачу його востаннє. І вже ніколи не зустріну. Я була зовсім... Зовсім маленька...

Так і зв'язалося в мене у пам'яті, що війна – це коли немає тата...

А потім пам'ятаю: чорне небо і чорний літак. Біля шосе лежить наша мама, розкинувши руки. Ми просимо її встати, а вона не встає. Не підводиться. Солдати загорнули маму в плащ-намет і поховали в піску, на тому ж місці. Ми кричали і просили: «Не закопуйте нашу мамку в ямку. Вона прокинеться, і ми підемо далі». На піску повзали якісь великі жуки... Я не могла уявити, як мама житиме під землею з ними. Як ми її потім знайдемо, як ми зустрінемося? Хто напише нашому таткові?

Хтось із солдатів запитував мене: «Дівчинко, як тебе звати?» А я забула... «Дівчинко, а як твоє прізвище? Як звати твою маму?» Я не пам'яタла... Ми сиділи біля маминого горбочка до ночі, пока нас не підібрали й не посадили на воза. Повний віз дітей.

Віз нас якийсь дідусь, збирав усіх на дорозі. Приїхали ми в чуже село, і розібрали нас по хатах чужі люди.

Я довго не розмовляла. Тільки дивилася.

Потім пам'ятаю – літо. Яскраве літо. Чужа жінка гладить мене по голівці. Я починаю плакати. І починаю говорити... Розповідати про маму й про тата. Як тато біг від нас і навіть не озирнувся... Як мама лежала... Як повзали жуки на піску...

Жінка гладить мене по голівці. У ці хвилини я зрозуміла: вона схожа на мою маму...

«МОЯ ПЕРША Й ОСТАННЯ ЦИГАРКА...»

Гена Щекевич — 12 років.

Зараз — журналіст.

Сонце... І незвична тиша. Незрозуміла мовчанка.
Ранок першого дня війни...

Наша сусідка, дружина військового, вийшла у двір
вся в слізах. Вона щось прошепотіла мамі, але показала
знаками, що треба мовчати. Усі боялися вимовити
вголос те, що трапилося, навіть тоді, коли вже
знали, адже вже встигли повідомити. Але вони боялися,
щоб їх не назвали провокаторами. Панікерами.
А це страшніше за війну. Вони боялися... Це я зараз
так думаю... І, звісно, ніхто не вірив. Що ви! Наша
армія на кордоні, наші вожді у Кремлі! Країна надійно
захищена, неприступна для ворогів! Це я тоді так
думав... Я був піонером.

Крутили радіо. Чекали на виступ Сталіна. Його голос
був потрібен. Але Сталін мовчав. Потім виступив
Молотов... Усі слухали. Молотов сказав: «Війна». Усе
одно ще ніхто не вірив. Де Сталін?

Налетіли на город літаки... Десятки незнайомих
літаків. Із хрестами. Вони затулили небо, затулили